

*Je naša mrzlost
res trdosrčnost?*

Vsakdo, ki je iz tega ali onega razloga prišel kdaj do tega, da je začel razmišljati o slovenskem narodnem značaju v našem času, se ni mogel izogniti ugotovitvi, da smo Slovenci zelo hladni, celo mrzli ljudje. V nas je malo ljubeznivosti in malo srčne toplote. Celó v svoji poštenosti in pridnosti smo mrzli, togi in strogi. Nekdaj so uporabljali za to besedo: janzenistični. Ta hi-ba naše človeškosti ima gotovo svoje zgodovinske vzroke, v glavnem je pa vendarle posledica tega, da je v nas premalo ljubezni: ljubezni do lastnega naroda, ljubezni do bližnjega, ljubezni do življenja in do lepote in predvsem ljubezni do slovenstva.

Nobena skrivnost ni, da je naše ljudi težko pripraviti do dejanj, v katerih se razodeva ljubezen in simpatija do kakšne stvari. To dobro vedo vsi, ki so skušali organizirati kdaj med našimi ljudmi kakšno akcijo, ki naj bi razodela simpatijo in ljubezen naše javnosti do kakšne narodne ali druge stvari, ki bi zaslužila podporo in simpatijo. Vsi naši listi in publikacije klaverno životarijo, ker pokažejo naši zamejski Slovenci vse premalo zanimanja in ljubezni za svoj tisk. Isto velja za naše druge kulturne pobude. Celó ljudje, ki so premožni in se kažejo na zunaj vneti za to ali za ono gibanje, se bodo začeli zvijati na vse mogoče načine, kakor hitro bi morali v dejanju pokazati malo svoje ljubezni in vne-me. Marsikdo se rajši očitno osramoti in se razodene skopuh, kakor da bi kupil eno samo številko kake slovenske revije ali slovensko knjigo.

Toda to še ni najhujše. Še hujše je namreč to, da smo tako mrzli in vsaj navidezno brezbrizni tudi do ljudi, do tistih naših ljudi, ki so nesrečni in ki bi potrebovali našo pomoč. Med nami žive revne, nesrečne družine, vdove z otroci, ki odraščajo v črni revščini in ki ne občutijo ničesar od toliko hvalisanega dviganja življenjske ravni; žive stari, nesrečni, osamljeni ljudje, ki so izgubili svoje in za katere se nihče ne zmeni; žive bolni otroci v revnih družinah, za katere se nihče ne briga, da bi jim preskrbel potrebno zdravljenje; žive mladi ljudje, ki jih je nesrečna usoda uvrstila v kategorijo »zakasnelih« in za katere nihče ne poskrbi, da bi jim našel kako tako življenjsko možnost, da bi ne bili v breme družbi, ampak bi si lahko sami služili kruh. Kdor ima odprte oči, bo vedno spet naletel na take primere revščine in stiske, ki so včasih tem hujši, čimbolj so skriti.

Nekdo, ki je imel v zadnjem času poklicno opraviti po naših vaseh, je pripovedoval o pretresljivem primeru desetletne verjetno levkemične deklice v revni družini,

(Nadaljevanje na II. strani)

KITAJSKA IN ZDRUŽENI NARODI

Zbor Združenih narodov je v sredo, 17. t. m., zaključil razpravo o pristopu komunistične Kitajske k najvišjemu svetovnemu parlamentu. Izid glasovanja predstavlja nekaj novega, če ga primerjamo s prejšnjimi 14 glasovanji, ker jasno kaže, da ne bo preteklo več dolgo časa, ko bo tudi ta država, ki ima približno 700 milijonov prebivalcev in katere ozemlje je skoraj tako veliko kot vsa Evropa, postala članica Organizacije Združenih narodov. Glavni zbor ZN je najprej z večino glasov (56 za, 49 proti in 11 vzdržanih) sklenil, da je za pristop Kitajske k Združenim narodom potrebna dvetretjinska večina, češ da gre za važno vprašanje. Za ta predlog so med drugimi glasovali predstavniki ZDA, Anglije, Italije, proti pa predstavniki Sovjetske zveze, Francije in vrste nevezanih držav. Že po izidu tega glasovanja je bilo razvidno, da predlog o pristopu Kitajske k OZN ne bo prodril, kar je tudi potrdilo naslednje glasovanje, ki se je zaključilo s 47 glasovi v korist Kitajske, s 47 glasovi proti, medtem ko se je 20 zastopnikov vzdržalo. V OZN je sedaj včlanjenih skupno 117 držav.

Zanimivo in hkrati politično značilno je, da so med državami, ki soglašajo s predlogom, naj tudi Kitajska postane članica ZN, Velika Britanija, Švedska, Norveška, Danska in Finska — da Francije sploh ne omenjamo — torej države, ki so članice Atlantskega pakta. To pomeni, da se stališča teh držav glede tega vprašanja ne krijejo s stališčem Združenih držav Amerike, ki so na čelu tiste skupine držav — med temi je tudi Italija — ki nasprotujejo vstopu komunistične Kitajske v Združene narode.

Kot smo posredno že omenili, je glavni zbor ZN tokrat že petnajstič glasoval o tem problemu. Toda od leta 1949, ko je po zmagoviti kitjaski komunistični revoluciji in po izgonu Čangkajšekove vlade na otok Formozo ali Tajvan postalo aktualno vprašanje vstopa nove kitajske države v sklop ZN, je v svetovni politiki prišlo do korenitih sprememb. Svet je doživel konec stalinistične dobe, doživel je prebujenje in nastanek cele vrste afriških in azijskih držav, bil priča afirmacije politike mirnega sožitja med državami z različnimi družbenimi ureditvami, prisostvoval poskusom zblizanja in sporazumevanja med novimi sovjetskimi državniki (Hruščov) in ameriškimi voditelji (Eisenhower in Kennedy), doživel podpis sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov, prisostvoval novim pobudam De Gaullove Francije v mednarodni politiki itd.

Komunistična Kitajska pa je kljub svo-

jim 700 milijonom prebivalcev in kljub svojemu obširnemu ozemlju ostala ves ta čas izven tega dogajanja, čemur je vsaj delno krivo tudi dejstvo, da ni članica Združenih narodov.

Objektivno je seveda treba priznati, da je komunistična kitajska vlada ves ta čas počenjala mnogo stvari, ki so v kričečem nasprotju z duhom in črko ustanovne listine ZN, kar je glavni vzrok, zaradi katerega ima v svetu in glavnem zboru ZN toliko nasprotnikov. Ne smemo namreč pozabiti kitajskega napada na Južno Korejo, zasedbe Tibeta, napada na Indijo in končno še ultimatumu Indiji zaradi Sikima. Prav v zadnjem času pa Kitajska ne kaže prav nobenega navdušenja, da bi bila sprejeta v najvišji svetovni parlament, ki ga smatra za neko »buržujsko ustanovo«.

Kljub temu kitajskemu obnašanju in kljub vsemu temu, kar se danes dogaja v Vjetnamu, kjer ima Kitajska veliko besede in vpliva, mnogi demokratični krogi v svetu menijo, da ne bo več mogoče tej državi zapirati vrat pred vhomom v Združene narode. Če bi namreč Kitajska postala članica ZN, bi se nujno morala podvreči disciplini te ustanove, vsaj kar zadeva glavno vprašanje, ki danes zanima ves svet, to je vprašanje, kako preprečiti izbruh nove svetovne vojne. Izid zadnjega glasovanja pa je pokazal, da je dozorel čas, ko bo tudi Kitajski dana priložnost, da jasno pokaže, ali je voljna sodelovati pri naporih, da se odvrne največja nevarnost, ki danes grozi vsemu svetu, in da se ohrani največja do-brina človeštva — svetovni mir.

CUDNI POLOŽAJ V INDONEZIJU

V Indoneziji je obrambni minister Nasution ukazal ustanoviti posebne komisije v oboroženih silah, ki bodo poskrbele za odstranitev komunistov.

V Džakarti so naznanili, da se je voditelju indonezijske komunistične partije Aiditu posrečilo uiti vladnim silam, ki so ga obkolile skupaj s skupino upornikov na osrednji Javi. Menijo, da se je skrnil Aidit v bližini mesta Džodžakarta.

Mnogi azijski dnevniki pa so te dni izrazili sum, da je predsednik Sukarno sam zasnoval »državni udar« 1. oktobra, z namenom, da bi se znebil skupine generalov, ki so nasprotovali njegovi preveč »kitajski« politiki. Uporniki so več generalov res umorili, toda najnevarnejši, general Nasution, jim je po zaslugi svoje pogumne in bistrice žene ušel.

Uporniki pa so nameravali potem odstraniti tudi Sukarna, česar pa ta seveda ni imel »v načrtu«.

RADIO TRSTA

- NEDELJA, 21. novembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Začarana koza«, mladinska igra, napisal Aleksander Marodič; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Rdeči Logan«, Indijanska tragedija v dveh delih in treh slikah, napisal Ivan Mrak. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Obletnica meseca - Maks Šah: »Ob stoletnici rojstva Janeza Evangelista Kreka«; 19.00 Koncertne uvrture; 20.30 Iz slovenske folklorne (Lelja Rehar) v starih časih: »Vince remenuo, čistuo jen sl'dkuo«.
- PONEDELJEK, 22. novembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (Oddaja za srednje šole); 12.15 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Levstik pesnik«; 20.35 Zvoki, glašeni na temo; 21.00 Benjamin Britten: »Privijanje vijaka«, opera v dveh dejanjih s prologom.
- TOREK, 23. novembra 1965, ob: 11.45 Ansambla Glauca Masettija in Marina Marinija; 12.00 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Vince remenuo, čistuo jen sl'dkuo«; 17.20 Italijansčina po radiu - Osnovni tečaj: 1. lekcija — pripravil Janko Jež; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja — pripravil Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Prva oddaja. Slovensko ljudsko gledališče srednjega veka. Odlomek iz »Škofjeloškega pasijona« očeta Romualda iz Standreža in »Igra o izgubljenem sinu« Andreja Šusterja Drabosnjaka. Igra RO., režira Jože Peterlin; 23.00 Nova glasba.
- SREDA, 24. novembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami — pripravila Marjana Prpeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za I. stopnjo osnovnih šol) ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Klavirska glasba. Marij Kogoj: Tri fuge. Izvaja Marijan Lipovšek; 19.15 Higijena in zdravje. Pripravlja dr. Rafko Dolhar; 19.30 Slovenski zbori; 20.35 Kulturni odmevi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.45) Knjižne novosti - Josip Tavčar: »Mario Pomilio in njegov roman „La compromissione“«.
- CETRTEK, 25. novembra 1965, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijansčina po radiu - Osnovni tečaj: 2. lekcija, pripravil Janko Jež; 18.30 Klasiki moderne glasbe; 19.00 Pisani balončki. radijski tečaj za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Rosmersholm«, drama v štirih dejanjih, napisal Henrik Ibsen. prevedla Lelja Rehar. Igra RO., režira Jože Peterlin.
- PETEK, 26. novembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami — pripravila Marjana Prpeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih. Pripravil Dražotin Cvetko; 19.00 Pevski zbori Furlanije - Julijske krajine; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze - »Franko Piščanec. Analogni računski stroji: malo znana vrsta računskih strojev«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe: 21.55 O kritiki marksizma v Italiji - Vittorio Frosini: (1) »Od romantičnega socializma do marksizma«.
- SOBOTA, 27. novembra 1965, ob: 11.45 Orkestra pod taktirko Luiza el Grandeja in Henrija Renčaja; 12.00 Kulturni odmevi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentariji; 17.30 Lepo pisanje. vzori in zezedi mladega rodu. Pripravil Jože Peterlin; 19.00 Pojeta: Ornella Vanoni in Tony Renis; 19.15 Družinski obzornik; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 21.00 Za smeh in dobro voljo; 21.30 Vabilo na ples; 22.35 Koncerti za violino in orkester.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 21. novembra, nedelja: Marija, Darinka
- 22. novembra, ponedeljek: Cecilija, Cilika
- 23. novembra, torek: Klemen, Mile
- 24. novembra, sreda: Janez, Ivan
- 25. novembra, četrtek: Katarina, Katja
- 26. novembra, petek: Konrad, Rado
- 27. novembra, sobota: Bernard, Valerija

Ustavno sodišče in slovenska manjšina

Deželna zbornica je v sredo odobrila predlog za preučitev državnega zakona, ki bi vseboval spremembe sestave ustavnega sodišča. Zakonski predlog določa sodelovanje deželnih samouprav pri sestavi ustavnega sodišča. Kolegij, ki bi ga sestavljali po trije delegati iz vsake dežele, bi izvolil pet sodnikov v ustavno sodišče. Dokler ne bodo ustanovili vseh deželnih zbornic z navadnim statutom, bo kolegij delegatov izvolil samo tri sodnike. Deželna zbornica bo

zdej ta zakonski predlog poslala v preučitev in odobritev parlamentu.

Za ta predlog so glasovali svetovalci Krščanske demokracije, socialistične, socialno-demokratske in republikanske stranke ter predstavnik Slovenske skupnosti. Proti zakonskemu predlogu so se izrekli liberalci in misovci. Komunisti so se vzdržali.

Predstavnik Slovenske skupnosti dr. Škerk je dal pred glasovanjem o zakonskem predlogu naslednjo izjavo:

»Izkustva, ki jih imajo narodne manjšine z ustavnim sodiščem, nikakor niso pozitivna. Ustavno sodišče je ponovno pokazalo malo, da ne rečem nič občutljivosti, vsekakor pa nezadostno po znanje delikatnih problemov na tem posebnem področju.

Sodišče je večkrat razsojalo preko vladnih pripomb in zahtevkov ter restriktivno tolmačilo ustavne in druge norme, ki varujejo manjšine, in je izpodbijalo na tem področju pravice in pristojnosti dežele in drugih krajevnih organov.

Nedvomno bi sodniki, ki bi jih na podlagi današnjega predloga izvolile dežele, prinesli s seboj, kljub svoji neodvisnosti in nepristranosti, večje poznanje deželnih potreb. Zato bom glasoval za omenjeni predlog.»

Je naša mrzlost res trdosrčnost?

(Nadaljevanje s 1. strani)

katere starši so mu v deključni navzočnosti dejali, da po mnenju zdravnikov verjetno ne bo doživela dvanajstega leta. Deklica je to slišala. In še hodi v šolo. Kaj se dogaja v glavi tega ubogega otroka? Kdo se zanima za to? In kdo se vpraša, če bi se ji morda vendarle ne dalo pomagati, ali pa ji vsaj olepšati tisti delež življenja, ki ji ga je Bog odmeril, v svoji za človeka nerazumljivi presoji, ki pa ni okrutnost, ampak hoče biti morda le preizkušnja naše človeške dobrote in usmiljenja.

Ob vsem tem se poraja v človeku vprašanje, ali je naša trdost res tako nespremenljiva lastnost slovenskega značaja, ali pa se skrivata za vsem tem le togost in nedomiselnost, neinicativnost za dobroto? Ali bi res ne bilo mogoče ustanoviti med nami neke splošne nepolitične organizacije ali društva, ki naj bi se ne imenovalo dobrodelno, ampak naj bi bilo odraz zanimanja vse slovenske narodne skupnosti za najbolj nesrečne, najbolj zapuščene, najbolj pomoči potrebne člane slovenske narodne družine, društva, ki bi jim dalo občutiti pomen tega, da spada nekdo v to družino, neglede na meje in neglede na politično prepričanje, tembolj, če gre za otroka ali za starčka, ki si torej nikakor ne moreta sama pomagati.

Razmišljamo o tem, pojdimo vase in morda bomo odkrili v sebi toliko človeške toplote in toliko ljubezni do našega naroda in njegovih nesrečnih članov, da bomo pripravljene spraviti skupaj tako organizacijo. Nekateri drugi narodi tako organizacijo, ki je odraz skrbi vse narodne skupnosti za vsakega potrebnega člana te skupnosti, že imajo. Mogoče se bo pokazalo, da tudi za našo slovensko mrzlostjo tiči v bistvu samo narodna nepovezanost in absurdno pomanjkanje organizacijskega smisla ravno tam, kjer bi bil najbolj potreben.

SOCIALISTI SO SE ODLOČILI ZA NADALJEVANJE

V nedeljo se je končal v Rimu 36. kongres Italijanske socialistične stranke, na katerem je odločno prevladala Nenni-jeva struja, ki je za nadaljnje angažirano sodelovanje v vladi sredinske levice. Levičarska struja, ki jo vodi poslanec Lombardi, ni dobila na kongresu niti 20% glasov.

Na splošno smatrajo tak izid socialističnega kongresa za odločno potrjevanje sredinsko-leve vladne formule in za potrdilo pravilnosti socialistične odločitve v tem smislu.

Kongresa se je udeležila tudi tričlanska delegacija Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, v kateri sta bila Rodoljub Čolaković od osrednjega vodstva in Bojan Lubej, iz političnega tajništva SZDL Slovenije. Delegacija je imela po kongresu razgovore o političnih odnosih med PSI in SZDLJ. Ob tej priložnosti je agencija ANSA (kot tudi mnogi italijanski listi) zmotno prikazala SZDLJ kot socialistično stranko v Jugoslaviji.

BOJI V VIETNAMU

V Vietnamu so se zadnji čas spet vneli hudi boji, zlasti okrog že znanega ameriškega oporišča Plei Me na osrednji visoki planoti. Štirje bataljoni komunističnih gverilcev (šlo je za cel polk redne severnovietnamske vojske, ki je prispel preko Kambodže v Južni Vietnam in se tam okrepil z gverilci) so se divje spopadali z ameriški oddelki in pustili pri tem na terenu okrog 1200 mrtvih. Morali so se umakniti.

Do bojev pa prihaja tudi drugod. Kitajska goni gverilce v boj neglede na žrtve.

TUJINA SE ZANIMA ZA SLOVENCE

Tudi tujina se zanima za položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Sredi oktobra je ibla v Gradcu seja Zveze evropskih narodnih manjšin. Iz Trsta se je seje udeležil tudi zastopnik Slovenske skupnosti pokrajinski svetovalc Saša Rudolf. Kot smo že omenili, so tam govorili tudi o Slovencih v Italiji. Zveza evropskih narodnih manjšin namerava posvetiti enega prihodnjih kongresov prav vprašanju slovenskih manjšin (v Italiji in v Avstriji). Verjetno se bo to zgodilo na prihodnjem kongresu v juniju 1966.

V Nemčiji pa je bil mednarodni seminar o človeških pravicah. Trajal je 14 dni. Začel se je v Bonnu, nato se je nadaljeval v Hanovru in Berlinu, zaključil pa se je v Münchenu. Tudi na tem seminarju so govorili o položaju slovenske skupnosti v Italiji. Slovensko skupnost je tam zastopal dr. Matej Poštovan.

Napetost v Rodeziji

V srcu Južne Afrike, v republiki Rodeziji se vžigajo novi spori, ki grozijo z novimi zapletljajmi. Po vsej deželi odmevajo klici »Independence!« in »Uhuru!«, neodvisnost, svoboda. A za koga, to je pa nekam zapleteno, kajti v tej bivši angleški koloniji je manjšina belcev proglasila 11. nov. neodvisnost, dočim se domačini črnici, podpirani od britanskega guvernerja Gibbisa, upirajo tej enostranski proglasitvi.

Če hočemo razumeti, kaj se godi v tej republiki, moramo poseči nekoliko nazaj. Rodezija obsega 389 tisoč kvadratnih kilometrov in ima nad štiri milijone domačih prebivavcev ter le 217 tisoč belih naseljenčev.

Britanski prapor je prvi zasadil na nekoč zgolj stepskih tleh angleški raziskovavec Cecil Rhodes. Po njem je dežela dobi-

S TRŽAŠKEGA

INDUSTRIJSKA CONA NA KRASU

Občinski odbornik za javna dela v Trstu Colautti, je pisмено odgovoril svetovalcu Slovenske skupnosti dr. Simčiču na vprašanje, če odgovarjajo resnici govornice o načrtih za ustanovitev novega industrijskega področja na Krasu. Iz odgovora posnemamo: Regulacijski načrt tržaške občine, ki ga je odobril občinski odbor dne 12. julija 1965, ne predvideva nikakšnega industrijskega področja na Krasu. Tudi veljavni regulacijski načrt o voznosti in raznih conah na tamkajšnjem področju ne predvideva industrijskih naselij na Krasu. Pač pa je predsednik Industrijskega pristanišča inž. Visintin v komisiji za overovitev in prilagoditev novega regulacijskega načrta predlagal ustanovitev novega industrijskega področja na Krasu. Obsegalo bi 360 hektarov in bi ležalo na področju občin Trst, Repentabor ter Zgonik.

Pripomniti je, da so te dni razstavili na tržaški občini novi regulacijski načrt.

Zupani občin tržaške pokrajine so na seji 21. oktobra 1965 obravnavali urbanističnega vprašanja. Dogovorili so se, da bodo ustanovili koordinacijski odbor odgovornih organov posameznih občin in tehnično študijsko komisijo; ta organa bosta obravnavala tudi predlog za ustanovitev industrijskega področja na Krasu in šele nato bo sprejet ustrezen sklep.

KONCERT GLASBENE MATICE

Glasbena Matica v Trstu je priredila v soboto zvečer v Kulturnem domu slavnostni koncert na čast 20-letnice osvoboditve in obnove svojega delovanja po vojni. Na koncertu so nastopili njen orkester, zbori, med njimi tudi otroški, in solisti. Prireditev je bila nadvse dobro obiskana in je zelo lepo uspela. Kulturni dom je bil nabito poln.

Strokovno poročilo o koncertu bomo prinesli zaradi pomanjkanja prostora v prihodnji številki.

GLASBENA MATICA — TRST

V ČETRTEK, 25. NOVEMBRA OB 21. URI
V KULTURNEM DOMU V TRSTU

SIMFONIČNI KONCERT

orkestra Akademije za glasbo iz Ljubljane
Dirigent: UROS PREVORSEK; solist: TOMAZ LORENZ - violina. Rezervacija vstopnic tel. 73-265

la svoje ime. Rhodes se je dogovoril z Lo-benguelom, poglavarjem rodu Matabele, da bo ustanovil na njegovih tleh »Britansko južnoafriško kompanijo«, ki bo izrabljala naravna bogastva Rodezije. Dežela proizvaja velike množine tobaka, sladkorja, pa tudi dragocene rude kroma in azbesta.

Naseljenci so ustanovili utrjeno mesto Salisbury, od koder so počasi razširili kolonialno oblast po vsej deželi. Leta 1896 so si popolnoma podvrgli rodove Matabele in Mašona. Leta 1923 je bila Južna Rodezija proglašena za prvo samoupravno kolonijo britanskega imperija. Oblast pa je imela v rokah bela manjšina.

Ko se je pred desetimi leti pojavilo osvobodilno gibanje v Afriki, je skušala Velika Britanija ohraniti svoje postojanke s tem, da je oklicala Serdnjeafriško zvezo Severne in Južne Rodezije in Niase. Zveza je razpadla pred dvema letoma pod pritiskom afriškega narodnostnega gibanja v republiki Zambia (Severna Rodezija) in Niaso, ki se je preimenovala v Malawi. Zambia ali Rodezija je pravno še ostala pod angleško krono s posebnim guvernerjem. Od leta 1961 je imela v Rodeziji bela manjšina 65 sedežev v parlamentu, štiri milijone črncev pa le 15. Ta neenakost izziva upravičen odpor črnih domačinov. Beli naseljenci in njihovi potomci pa hočejo utrditi samostojno oblast s tem, da so se popolnoma odrgali od britanske krone. Zato je ministrski predsednik Ian Smith proglasil suvereniteto države pod svojim vodstvom in ne priznava več britanske vrhovnosti. Guvernerju Gibbisu v Salisburyju je ukazal odvzeti celo telefonsko zvezo in grozi, da bo guvernerjevi palači prekinil tudi dobavo vode in luči.

Črnici se boje, da bo Smithova vlada še bolj stopnjevala plemensko diskriminacijo. Nemiri so se že začeli. Večina afriških držav se je postavila na stran domačinov proti Smithovi vladi, katere tudi London ne priznava. Zadeva je že prišla pred Varnostni svet OZN.

V Trstu bodo zdravili 60 bolnikov s HTS

Komisija za zdravljenje pri jugoslovanskem zveznem sekretariatu (ministrstvu) za zdravstvo in socialno politiko je objavila svojo ugotovitev o dozdevnem izredno učinkovitem sredstvu proti raku, ki ga je baje odkril sarajevski zdravnik dr. Fahrudin Zejnilagić. V izjavi omenjene komisije je rečeno, da vsebuje preparat »HTS«, v medicini že znane snovi, o katerih pa doslej ni bilo ugotovljeno, da so učinkovite proti škodljivim novotvorbam. Njihovo učinkovitost proti raku bi bilo potrebno preveriti s poskusi v bolnišnicah. Če bi bolni na raku zaradi tega zdravila zanemarili znatnosti že znane metode zdravljenja v zdravstvenih ustanovah, bi bilo po mnenju komisije to v njihovo škodo.

Pri tem naj pripomnimo, da se v Jugoslaviji — kot tudi ponekod drugod — od časa do časa raznese novica o kakem senzacionalnem »novoodkritem zdravilu proti raku, katero vržejo v svet malo vestni časnikarji, ki iščejo senzacije, in ji javnost, zlasti pa bolniki nasedejo. Ze pred vojno je vzbujal tako senzacijo neki Poljšak iz Celja, pred leti pa nekdo z juga, ki je baje »zdravil« raka s petrolejem.

Zanesljivo zdravilo proti raku bo ne-

DVA DEŽELNA ZAKONA

Objavljena sta bila dva deželna zakona v prid industrijskega razvoja v Furlaniji-Juljski krajini.

Prvi zakon se nanaša na pripravljanje terenov in infrastruktur za nova industrijska podjetja. V deželnem proračunu za leto 1965 je določenih v ta namen ena milijarda in 200 milijonov lir. Drugi zakon pa zadeva podeljevanje prispevkov za obresti posojil za povečanje in modernizacijo industrijskih podjetij.

SOVJETSKA SONDA PROTI VENERI

Sovjetska zveza je izstrelila novo vesoljsko sondo proti Veneri. Krstili so jo za »Venero 3«. Prejšnjo sondo so izstrelili šele v petek preteklega tedna. Novo avtomatično medplanetarno postajo so izstrelili v podobno Sončno krožnico, kot je krožnica sonde »Venera«.

V uradnem poročilu, ki ga je objavila sovjetska tiskovna agencija, pa je rečeno, da je glavni namen tega preizkusa v tem, da bi dobili še nadaljnje znanstvene podatke o Veneri in o vesoljskem prostoru.

KAPITAN RIBARI BO SPET VODIL »RAFFAELLO«

Skoro gotovo je že, da bo potniška ladja »Raffaello« odplula 6. decembra iz Genove spet pod poveljstvom kapitana Oskarja Ribarija. Družba »Italia«, sicer te novice še ni uradno potrdila, vendar se je že razširila v pomorskih krogih v Genovi.

Kot znano, bi moral kapitan Ribari čez dober teden dni stopiti v pokoj. Vendar mu bo družba Italia baje zaupala poveljstvo ladje »Raffaello« še za eno vožnjo v Ameriko. Dokončni sklep o tem bo zelo verjetno sprejet po preiskavi, ki jo vodi pristaniško poveljstvo v Genovi glede nedavnega požara na ladji »Raffaello«. Nekateri so indirektno dolžili starega kapitana, da je prehitro prekinil zaradi tega vožnjo v Ameriko in pripeljal ladjo nazaj v Genovo. On pa je poudaril, da ni smel izpostaviti potnikov nevarnosti. In ima prav.

dvomno plod obširnega znanstvenega preučevanja in poskusov, zelo malo verjetno pa je, da bi se to odkritje slučajno posrečilo kakemu posamezniku, ki ne razpolaga s sredstvi za poskuse in z dokumentacijo o sedanjih raziskavah. Kot znano, je bil nedavno ustanovljen mednarodni center za raziskave o raku.

Vendar pa so dosedanji preizkusi z zdravilom HTS toliko vzpodbudni, da se splača nadaljevati z njimi. Zdravilo zdaj že na veliko izdeluje tovarna »Bosna-lijek« v Sarajevu. Te dni ga je naročil tudi Center proti tumorjem v Trstu. Preizkušal ga bo na 60 bolnikih, katerih družine bodo privolile v to.

»TEŽKI DINAR«

V Jugoslaviji bodo dali 1. januarja v obtočnik nove kovance po en dinar in po pet par. Prvi bodo iz litine srebra, drugi pa bodo svetlobakrene barve. To je v zvezi z uvedbo »težkega dinarja« (100 sedanjih dinarjev — en »težki dinar«).

Kovance po deset, po 20 in po 50 par bodo dali v promet kasneje.

S Tržaškega

Podelitev radijskih nagrad za slovenske novele

Na sedežu Radia Trst so objavili v četrtek, 11. t. m., zvečer izid natečaja za izvirne slovenske novele, ki ga je pred meseci razpisala Italijanska radiotelevizija, in podelili nagrade avtorjem desetih najboljših novel. Slovesnosti, s katero so razglasili izid natečaja in podelili nagrade, so se udeležili poleg vodstva tržaškega sedeža Italijanske radiotelevizije tudi časnikarji in predstavniki kulturnega življenja. Ocenjevalna komisija, ki so jo sestavljali prof. dr. Martin Jevnikar, kot predsednik, prof. Alojz Rebula in dr. Boris Sancin, je po presredu vseh štiridesetih del, ki so prispela na razpis, takole razdelila deset nagrad po 50.000 lir:

Nagrajenci so navedeni po abecednem redu:

100.000 lir (dve nagradi) dobi **Vinko Beličič** za noveli »Gospod in pol« in »Gnezdo«; 50 tisoč lir dobi **Stanko Janežič** za novelo »Romarska pot«;

100 tisoč lir (dve nagradi) dobi **Franc Jeza** za noveli »Dekle na oglas« in »Zlomljena os«;

50 tisoč lir dobi **Milan Lipovec** za novelo »Gusarji«;

50 tisoč lir dobi **Danilo Lovrečič** za novelo »Številka 88«;

50 tisoč lir dobi **Marij Maver** za novelo »Srečanje«;

50 tisoč lir dobi **Aleksij Pregarc** za novelo »Zmagoslavje gospe Marije«;

50 tisoč lir dobi **Igor Tuta** za novelo »Otrokov božični večer«.

Posebno omembo in priporočilo so zaslužile, po razsodbi ocenjevalne komisije, še naslednje novele: »Hišo zidal« Tončke Curk, »Brezbarvni nič« Žive Gruden, »Knjigovodja Požar« Janeza Kacina, »Bolest in krivda« Milana Lipovca in »Sreča na štirih kolesih« Joška Lukeža.

Predsednik komisije dr. Martin Jevnikar je v poročilu o natečaju naglasil, da je bil razpis utemeljen in je izpolnil pričakovanja. Rekel je med drugim:

»...V predpisanem roku je prišlo na tajništvo natečaja 40 novel, kar je brez dvoma uspeh, s katerim smo lahko zadovoljni, hvaležni pa tudi Italijanski Radioteleviziji in zlasti vodstvu njenega tukajšnjega sedeža, ki sta ta tečaj omogočila in dala našim piscem priliko, da so se pomerili v plemeniti kulturni tekmi ter pokazali, kaj znajo in zmorejo.

Dobili smo torej 40 novel 25-ih piscev. Osem avtorjev je poslalo po dve noveli, dva po tri in eden štiri. Izmed teh je bilo 17 moških in osem žensk. Ker je bil natečaj pridržan samo slovenskim avtorjem, ki stalno prebivajo v Italiji, in ker so morala biti dela izvirna in neobjavljena, lahko rečemo, da je 25 avtorjev lepa številka. Le nekaj me ob tej priliki teži, da ne morem mimo. Komisija je s presenečenjem in obžalovanjem ugotovila odsotnost nekdanj tako živahnega kulturnega središča, kot je bila Gorica. Vemo, da tudi danes Gorica ni brez kulturne dejavnosti. Toda ob

KNJIZNE IZDAJE

Proti koncu meseca bo izšel »Jadranski kolegar«, ki obhaja dvajsetletnico obstoja. Obsegal bo 320 strani z bogatimi prispevki in ilustracijami. Obenem s koledarjem bodo naročniki prejeli še štiri knjige: izvorni roman slovenske pisateljice Miheličeve, prevod Hemingwayevega romana, ljudski potopis in novo Slovensko kuharico. Cena celotne zbirke znaša 1000 lir.

dejstvu, da je prišlo iz Gorice eno samo delo, a še to od človeka, ki živi daleč na višini Gregorčičeve tradicije...

Problematika, ki jo obravnavajo posamezni avtorji, je zelo pisana in mnogovrstna: Od srednješolske ljubezni, sodobne notranje razvitosti notranjega človeka in mladostnih spominov do vprašanja domov, poroke, odtujenosti v velikem mestu, psihoanalize in fantastike. Vsi ti problemi imajo najrazličnejša pozorišča, od Trsta do Amerike in Afrike. Tudi slogi so različni in zajemajo še folkloristični realizem kakega Frana Erjavca, dalje cankarjanski psihološki prijem, svetopisemsko dikcijo in čisto moderni retrospektivni in raztrgani način podajanja.

Član komisije prof. Alojz Rebula pa je potem prebral utemeljitve za nagrajencev posameznih novel. Nagrajenci so prejeli nagrade iz rok ravnatelja tržaškega sedeža Italijanske Radiotelevizije inženirja Guida Ghiandussija, ki jim je tudi izrekel čestitke.

Nabrežina:

12 STANOVANJ ZA DELAVSKE DRUŽINE

Občinski svet je na seji v torek, 16. t. m., sklenil prodati ustanovi Gescal (ta ustanova gradi hiše za delavce in je naslednica bivše INA-CASA) dva tisoč kv. m občinskega zemljišča v Nabrežini za skupni znesek 3 milijonov lir. S tem izkupičkom pa bo občinska uprava poskrbela za vodovodno in električno napeljavo ter ureditev greznic pri dveh poslopih, ki jih bo Gescal v kratkem začela graditi v občini. Omenjena ustanova bo zgradila 6 stanovanj v Nabrežini in 6 stanovanj v Devinu. Izdatek bo skupno znašal približno 78 milijonov lir.

Svet je nato potrdil vse sklepe, ki jih je sprejel občinski odbor v času, ko občinski svet ni zasedal. Na tajni seji pa so svetovavci imenovali knjigovodjo Marjana Kralja iz Sosljana za pomožnega uradnika v občinskem tajništvu. Novi nameščenec je bil prvi na vrednostni lestvici kandidatov, ki so se udeležili javnega natečaja za delitev omenjenega službenega mesta.

STIRI SMRTNE NESREČE V ENEM DNEVU

V nedeljo so se v jami pri Briščah, na ozemlju nabrežinske občine, smrtno ponesrečili trije mladeniči, ki so bili doma iz severne Italije, a so stanovali v Dolini, ker so delali v Industrijskem pristanu v Žavljah. Čeprav so bili dobro seznanjeni z jamarškim raziskovanjem, so se izkazali za zelo nepredvidne. Ko so se po posebni žični lestvici vračali iz nad 100 m globoke jame, se je lestvica, ki je bila ovita okrog širokega drevesnega debla, odpela in so vsi trije jamarji treščili v 70 m globok prepad. Bili so na mestu mrtvi. V tem se je ponovno pokazalo, kako nevarno je lahkomiselno prodiranje v naše kraške jame.

V nedeljo zvečer se je zgodila na področju nabrežinske občine še četrta smrtna nesreča. V Devinu je zgubil življenje pri cestni nesreči 27-letni Luigi Bernardi iz Ribiškega naselja pri Štivanu. Z motornim vozilom je treščil v nekega pešca, pri čemer ga je vrglo v obcestno kamenje, kjer je obležal z razbito glavo. Pešec pa je bil hudo ranjen.

IZJAVA ODBORA ZA POMOČ RAZLAŠČENCEM

Odbor za pomoč razlaščencem sporoča, da je bil vpisan dne 12. t. m. pri tajništvu Državnega sveta v Rimu rekurz proti tržaški prefekturi, Pristaniški ustanovi (EPIT) in proti naftovodni družbi SIOT, s katerim se izpodbija zakonitost razlaščevanja zemljišč v dolinski občini. V rekurzu se navaja na 26-tih straneh cela vrsta nezakonitosti v dosedanjih postopkih in se zahteva odlok izvršljivosti doslej izdanih ukrepov.

Prihodnje dni bo dostavljeno, v smislu predpisov, ki urejajo delovanje Državnega sveta, uradno poročilo o pologu navedenega rekurza tudi notranjemu ministrstvu.

Nasprotne ustanove bodo morale položiti odgovor in morebitne protiugovore v roku 30-tih dni.

Odbor za pomoč razlaščencem meni, da bo še letos predložena prošnja za razpis razprave pred sodnim zborom Državnega sveta, ki se bo moral izjaviti o tako važnih vprašanjih za slovensko manjšino na Tržaškem.

Trst, 13. novembra 1965

ODBOR ZA POMOČ RAZLAŠČENCEM

Beneška Slovenija

ZAGREBSKI NADSKOF V FURLANJI

V petek je na poti domov s koncila pristal na letališču Aviano zagrebški nadškof, kardinal Franjo Seper. Nastanil se je za nekaj dni v videmskem semenišču. V soboto si je ogledal arheološke izpokanine in muzeje v Ogleju in v Gradežu. Popoldne je šel v Tricesimo in v Castellerio, kjer je obiskal malo semenišče. V nedeljo popoldne pa je imel visoki hrvaški gost predavanje o »Sodobnem človeku in misteriju vere«. Predavanje je bilo pod okriljem »Šole za katoliško kulturo«.

Kardinalov obisk je uvod v nadaljnje stike med furlanskimi, slovenskimi in hrvaškimi katoliškimi izobraženci na visoki ravni. Napovedani so že obiski in predavanja ljubljanskega nadškofa mons. Pogačnika in splitskega škofa mons. Franiča, ki bosta prišla v Videm po novem letu.

PROPADANJE NAŠIH VASI

Že dolgi čas je znan žalostni pojav, kako naglo propadajo vasi v Beneški Sloveniji in kako naglo se iz njih prebivavci izseljujejo v tujino.

Na gospodarsko-politični seji v Čedadu je predstavnik slovenskih rojakov v videmski pokrajini pokazal v številkah to zaskrbljujočo sliko. Po statistiki videmske trgovinske zbornice se je izselilo med leti 1945 in 1964 iz videmske pokrajine okrog 15.000 Slovencev. Tolikšno število v dvajsetih letih s tako majhnega ozemlja!

Vsi ti so mislili, da si bodo z zaslužkom v tujini pomagali in da se bodo na stara leta vrnili v rodne kraje, kjer bodo podprli svoje domove. Številke pričajo spet drugače. Mnogi so se res vrnili domov, še celo mladi. Prinesli pa niso s seboj dosti denarja, da bi pomagali družinam, pač pa kal razjedajoče bolezni - silikoze. Za to rudarsko bolezen boleha približno 20% moških v starosti 30 do 60 let, ki so se vrnili iz tu-

SESTANEK V NOVI GORICI

Včeraj zjutraj so se srečali na prvem uradnem sestanku predstavniki občinskih uprav obeh Goric. Goriško zastopstvo je vodil župan Martina, katerega so spremljali poleg glavnega in osebnega tajnika še trije odborniki. Novogoriško občino je pa zastopal predsednik Strukelj s še štirimi drugimi člani.

Obe delegaciji sta se razgovarjali o uresničitvi različnih točk, ki so bile na sporedu v zadnjih razpravah ministrskih predsednikov Mora in Stambolića v Beogradu. Na dnevnem redu so imeli oboji zastopniki probleme o kulturnih in športnih izmenjavah; o olajšanju obmejnih prehodov. Pri tej točki bodo morali še praktično ugotoviti možnosti prehoda na Blančah in tudi zgradnje ceste, ki bo preko Štmavra vezala Brda z Novo Gorico. Stiki med obema upravnima odboroma se bodo seveda še nadaljevali in poglobljali.

VISOKA STAROST

V soboto je obhajala gospa Marija Bavcon, gostilničarka pri »Buon Furlanu« v ul. sv. Ivana, svoj 90. rojstni dan. Kljub visoki starosti se pa gospa Marija še vedno živahno suče okrog ognjišča in še ved-

- *Kanalška dolina*

jine. Koliko naših delavcev pa pomrje v rudnikih, na stavbiščih ali kje drugje v tujini! V zadnjih 20 letih je umrlo daleč od doma 412 naših izseljencev; samo lani 16. Na prvi pogled se zdijo te številke nizke, toda primerjajmo jih s celotnim številom našega prebivalstva v Beneški Sloveniji. Če pojde tako naprej, moramo ugotoviti, da naše vasi zares izumirajo zaradi izseljevanja. Gospodarsko propadanje naših krajev je le nujna posledica, ker otroci in starci ne bodo mogli vzdržati niti enega hišnega vogla.

Rajbelj:

RUDNIK SE POSIPA

Malo potem, ko je v soboto odzvonilo poldne, so čudni zemeljski pojavi pokvarili tek pri kosilu vsem rajbeljskim meščanom in rudarjem. Tla so se nenadno začela tresti, stene majati, od daleč se je pa zaslišalo zamolklo bobnenje. Ljudje so začeli vpiti: Potres, potres! in so bežali na prosto. Pogumnejši so še ostali v stonovanjih, a čez dobre tri minute se je sunek ponovil. Omet se je krušil, porcelanska posoda se je drobila po tleh, v stenah nekaterih hiš so se pokazale razpoke. Nato je bilo vse tiho.

Po prvem strahu so strokovnjaki ugotovili, da je bilo izhodišče sunkov prav v Rajblju in sicer v rudniških rovih pod Kraljevo goro. V osrčju gore so se rušili velikanski usadi. Rudniški tehniki so računali, da sta prizadeta rov v višini površja in rov v globini sto metrov. K sreči rudarji takrat niso bili več na delu. Strokovnjaki so šli preiskovat prizadete točke v rovih, a so se morali vrniti, ker jim je nad glavami še vedno nekaj škripalo v zemeljskih plasteh. Ko se bo gora umirila, bodo nadaljevali z raziskovanjem.

V zadnjih dveh letih je ta že drugi zemeljski sunek, ki je ogrozil svinčni rudnik.

no kuha odlične goriške poslastice kot v nekdanjih časih, ko je bila dobra gostilna polna gostov od jutra do kasne ure.

Jubilantka je po rodu iz Črnič na Vipavskem. Mož Ivan je bil dolgo let jetniški paznik v Gradiški. Leta 1912 pa se je družina, v kateri je zrastle osem otrok, preselila v Gorico, kjer je oče nadaljeval svojo službo. Med prvo vojno je morala oditi z družino v begunstvo na Dolenjsko. Ko se je vrnila, je s krepko roko začela z gostilno in jo je vodila tudi po moževi smrti, pred dvajsetimi leti. V drugi vojni je gospa Marija prenesla tudi dosti bridkih ur, posebno ko je leta 1945 umrl njen mož. Pa je vse prestala v živahni in zdravi starosti do zadnjega jubileja, katerega je obhajala v krogu sinov, hčere in številnih vnukov ter pravnikov. Bog jo ohrani čilo in zdravo še dosti let!

PRVI SNEG

Po drobnem jesenskem dežju je temperatura v noči od sobote na nedeljo naglo padla. V zgodnjih jutranjih urah pa je začelo po vseh hribih okoli goriške kotline snežiti. Ko so se meščani zbudili, so videli vse belo po Sabotinu, Sveti gori in celo na Fajtovem hribu. Tla je pobelilo celo do »Kekca«. Po dnevu se je tenka snežna plast odtajala, v višjih krajih pa je ostala. Na Lokvah je snega deset centimetrov visoko, na Razdrtem še več, na Višarjah pa ga je nanoslo več kot pol metra.

Kakor kaže, se bo november maščeval za preveč lepi oktober.

Sovodnje:

SPOMENIK PADLIM

Dosti vasi v goriški okolici se je že od dolžilo žrtvam vseh padlih z odkritji večjih ali skromnejših spomenikov. V Sovodnjah ga bodo postavili na pobudo županstva šele letos. Stal bo pred občinskim poslopjem v obliki stebra iz naravnega kraškega marmorja, ozadje bodo pa nudili kraški borovci. Vkljesana bodo imena vaščanov, ki so žrtvovali svoja življenja za potomce. Uradno odkritje je napovedano za nedeljo, 28. novembra. Pri proslavi bodo nastopili tudi različni pevski zbori iz naših vasi, tako da ne bo imela otvoritev le suhoparnega uradnega značaja, ampak bo tudi pravi izraz pristrčnega spomina do vseh, ki so dali življenje za boljšo bodočnost potomcev.

NOVA INDUSTRIJA

S 1. januarjem bo začelo obratovati v Gorici novo industrijsko podjetje, svilarna »Setificio Goriziano« — Goriška svilarna je bila ustanovljena že pred nekaj leti. Podjetje pa je propadlo in je prešlo v last goriškega Monta. Zdaj bo pa tovarno prevzela neka švicarska družba iz Züricha, ki je že poslala v Gorico svoje tehnike. V začetku bo svilarna obratovala v bolj majhnem obsegu, vendar bo imelo v njej zaposlitev tudi okrog štirideset domačih nastavljencev.

Z obnovitvijo tega podjetja se v Gorici nadaljuje prekinjena tradicija svilne obrti, ki se je začela v naših krajih razvijati že v času Marije Terezije.

Iz Goriške

Standrež:

ZAHVALNICA

V Standrežu se je še ohranila stara navada, da se za zahvalno nedeljo ali za hvaležnico, kakor ji ponekod pravijo, zahvalimo Bogu za prejete dobrrote na njivah in polju.

Tudi letos so kmetje po cerkvenem opravilu pripeljali na trg traktorje in druga vozila, da jih je domači župnik blagoslovil. Pred cerkvijo so po stari navadi ponujali novo vino, čeprav še motno, in koruzne pogače vsem mimoidočim za pokušnjo in dobro srečo tudi v prihodnjem kmetovem letu. Niso manjkali tudi vozovi, okrašeni z domačimi pridelki in celo s klobasami, ki pa postajajo že bolj redka proizvodnja.

Po blagoslovu je domača zveza neposrednih obdelovalcev povabila krajevne oblasti na zakusko v Lutmanovo gostilno. Tu sta spregovorila nekaj pomenljivih besed dekan Žorž in predstavnik kmetijskega nadzorništva dr. Jacob. Zadovoljstvo in veselje bi bilo seveda še večje, če bi imeli bolj-šo letino.

BACHOV KONCERT

V petek zvečer je privabil orgelski koncert v cerkvi na Travniku veliko ljubiteljev klasične glasbe. Orgelski mojster prof. Hubert Bergant iz Nove Gorice je na velikih orglah travniške cerkve odigral sedem skladb Johanna Sebastiana Bacha, predstavnika baročne glasbene umetnosti.

Posamezne točke je spretno povezoval s kratko razlago v slovenščini in italijanščini č. g. Stanko Jericijo, glasbeni referent Zveze katoliških prosvetnih društev, pod čigar okriljem je bil prirejen ta cerkveni umetniški koncert.

K mojstrskemu izvajanju sporeda naj pripomnimo, da je poslušavcem ugajal uvodni preludij, nato predzadnji pastorel in tudi mogočna končna fuga, pri kateri so prišli do veljave skoro vsi registri. Morda celo nekoliko preveč; tu pa tam je tudi nekoliko motila raba registrov, da ni prišla do izpiljenega izraza vsa veličina Bachove stvaritve. Kljub tem malenkostim pa je pustilo Bergantovo izvajanje mogočen vtis.

Koncerta so se udeležili tudi zastopniki goriške in novogoriške občine in obilo izbranega občinstva obeh narodnosti, kar dokazuje, da so take kulturne povezave nujno potrebne in da je potrebno v duhu medsebojnih stikov z njimi nadaljevati.

PLANINSKO MARTINOVANJE

Slovensko planinsko društvo v Gorici je tudi letos priredilo običajno praznovanje ob svetem Martinu. Zivahno delavni odbor pod predstvom Karla Kumarja je letos povabil svoje člane in prijatelje v hotel »Zvezdo« v Kobaridu. Iz Gorice je prišlo okrog 200 udeležencev. Pomembno pa je bilo srečanje s planinci iz obmejnih krajev in iz Beneške Slovenije, kar je dalo letošnjemu martinovanju poseben pečat.

Prireditve, ki se je začela sredi popoldneva je potekla v pristrčnem vzdušju. Po raznih pozdravah je skrbel za veselo razpoloženje planinski poet Ludvik Zorzut, pa še tombola in orkester iz Podgore. Kobariški moški zbor pa je zapel več pesmi. Na višku razpoloženja je prišla kar prezgodaj ura odhoda s tega planinsko razigranega martinovanja.

VEČERI OB SREDAH

Včeraj je priredil klub »Simon Gregorčič« svoj običajni kulturni večer ob sredah. Na sporedu ni bilo predavanje, marveč filmsko predavanje, kot je bilo že določeno za eno sredo v mesecu. Vrteli so dolgometražni film »Dnevnik Ane Frank«, znano pretresljivo zgodbo judovske deklice, ki se je morala skrivati s svojo družino pred nacističnimi krvniki.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dialog s kritikom

Ni navada, da bi pisatelj odgovarjal svojim kritikom. Teško se namreč ubrani čezmerne ljubezni do svojega duhovnega novorojenčka.

Toda pri razpravi je stvar drugačna. Esej je teza, ki naravnost kliče po dialogu. Zato sem z ene strani vesel, da mi kritik M. G. dialog omogoča, z druge pa se mi zdi, da sloni M. G.-jeva kritika na celem kupu nesporazumov, katere morava skupaj razčistiti.

Začel bom nekoliko po svoje, naj mi M. G. oprost!

MOJA RAZPRAVA JE PROTISLOVNA?

V našem času so ljudje prenasajeni z ideologijami, ki vse vedo, ki so enkrat za vselej na vse dale odgovor, ki svojo nezmotljivost branijo z gozjačo. Žejni pa smo resnice. Zato pa resnice danes ne moremo več servirati v obliki dogme, resnica naj bo človeška resnica, resnica o piscu, njegovi omejenosti in o stvareh, ki jih pisec obravnava. Skratka pričevanje.

Taka resnica pa je nujno protislovna, kajti nihče ni znanja in modrosti zaužival z veliko žlico iz mladih let.

Dokazov, da smo si danes v tem vsi enaki, je kar precej: od papeža in koncilskih očetov, ki stopajo zaradi nujnosti sedanje resničnosti dialektično naprej, pa do sovjetskih ideologov, ki z eno roko kažejo na napis koeksistenca, ki so ga razobesili na kremeljska vrata, z drugo pa zaškrtno s ključem v zapahu za kakim pisateljem, ki si je po poti koeksistence upal preveč naprej.

Nisem nobena izjema.

Moja razprava noče biti opis socioloških ali gospodarskih dejstev, niti povzetek kake francoske knjige. Cutim le potrebo, da danes Slovenci rastopimo križev pot iskanja svoje resnice.

M. G. zahteva od mene točnih opredelitev in jasnih pojmov. In prav teh mi ne bom dajal, ker mi jih nočem dati, saj jih najde v vsakem učbeniku ali enciklopediji. Ni nobena skrivnost, da je večkrat njihova točnost okostenelost, njihova jasnost varljivost. Skratka, ni mi šlo za to, da bi napisal nov katekizem ali nov priročnik za aktiviste.

Pri svojem iskanju nujno puščam za seboj celo vrsto odprtih vprašanj, komaj nakazanih dejstev in misli, protislovnih trditev. To morda ni estetsko. A kako bi drugače? Nisem nadčlovek, ki bi znal stvarnost kvitirati s kratkimi obrazci Zarastre. Videli smo, kam take metode pripeljejo. Z muko si skušam sam najti odgovore na današnje zapleteno protislovje. Stari tip esejista je imel iste probleme kot jaz, le da je skušal protislovja in nejasnosti primerno zabrisati, kajti ni mu šlo toliko za snov kot za samega sebe in le vtis, ki naj ga napravi na ljudi.

Moja razprava je zato poskus in napor, da bi se dvignili iz konvencionalnih shem in modelov, ki ne ustrezajo več stvarnosti.

Kako pa vemo, če je ta poskus nekaj pozitivnega ali nekaj negativnega? Elementi sodbe so kot vedno: informiranost, namen, sredstva, rezultati.

O OBJEKTIVIZACIJI VERJETNOSTI

Kje sem vendar našel to nepoznano nejasnost?

Iz uvoda knjige *PROBABILITY AND STATISTICS FOR BUSINESS DECISIONS*, ki jo je napisal Robert Schlaifer, profesor v Harvardu, dobesedno prevajam:

»Ta knjiga je ne-matematični uvod v logično analizo vsakodnevnih poslovnih vprašanj, v katerih je treba doseči odločitev v razmerah negotovosti... Če so posledice različnih potekov gospodarskega delovanja odvisne od nedoločene dogodka, je najpripravnejša pot izbire optimalnega dejanja tista, ki na podlagi posledic in verjetnosti dogodkov preračuna najboljše odločitev.« Sledi 678 strani in tabele. Kogar stvar zanima naj si knjigo kupi in si jo prebere.

K. C. Fraser pa piše v dopolnilnem zvezku Britanske Enciklopedije za leto 1964 na strani 136, da je metoda »Operational Research«, ki sloni na uporabi matematičnih tehnik in računskih strojev (komputerjev) bistven del znanosti, ki se bavi z vodenjem gospodarskih podjetij (Management

Science), najnovejše vede na ameriških in angleških univerzah.

Z velikim zadoščanjem sem poslušal na zadnjem zasedanju AICQ (Italijanskega združenja za kontrolo kvalitete), ki je bilo oktobra v Milanu na temo: »Uporaba statističnih metod v znanosti in v kontroli proizvodnje«, predstavnika družbe Dalmine dr. Marsilija, ki nam je pripovedoval, kako se bo poskušalo to podjetje med prvimi v Evropi skoraj popolnoma racionalizirati s pomočjo treh komputerv, ki so jih imenovali SIT (Sistema Informativo e Decisionale) — Informativni in odločitveni sistem.

V podrobnosti se tukaj ne morem spuščati. Povem naj le, da bo lahko imel direktor podjetja vsak večer v rokah popolno gospodarsko sliko podjetja: bilanco.

Resničnost je danes hitrejša od vseh naših estetskih razmišljanj!

O NAKUPU IN PRODAJI

Moj kritik pa nadalje pravi: gospodarsko delovanje ne nastaja preko nakupa in prodaje (kakor stoji v moji razpravi), ampak preko ponudbe in povpraševanja, se pravi tržnega mehanizma, pa še preko organizacijskih, investicijskih in pogodbnih činiteljev.

Priznam, da sem v razpravi izpustil iz vida nekatere splošne mehanizme, kakor so tržišče, varčevanje, denarni obtok. To sem storil zato, ker sem hotel pričeti pri osnovi (podjetju) in šele iz te preiti na splošnost. Stvari pa tudi nisem utegnil dosledno izpeljati, ker sem hotel omejiti razpravo na dimenzijo revije.

Ponudbo vrši tisti, ki bi rad nekaj prodal, povpraševanje pa tisti, ki bi rad nekaj kupil. Ponudba in povpraševanje sta statična elementa, s pomočjo katerih si razlagamo stvarnost, nakup in prodajo pa dinamična elementa iste stvarnosti. Iz celote moje razprave je razvidno, da sem optiral za dinamiko. Investicije in organizacijo pa sem vključil v objektivizirano verjetnost: zato, da bi gospodarske enote racionalneje kupovale in prodajale (se torej vključevale v mehanizem trga), investirajo in izboljšujejo podobo svoje lastne objektivizirane verjetnosti.

Aleš Lokar

(Konec prihodnj.)

POBEG IN SAMOMOR

Vzhodnoberlinski igralec Christian Weissbrod, ki je konec avgusta ob gostovanju vzhodnoberlinskega gledališkega ansambla v Londonu pobegnil v Zahodno Nemčijo, pa se 4 dni pozneje spet vrnil v vzhodni Berlin, ne živi več. Kot so poročali časniki, je igralec v neki vzhodnoberlinski cerkvi napravil pred kratkim samomor s strupom.

Weissbrod je po vrnitvi v pismu na vodstvo gledališča obžaloval svoj korak in prosil za zopetni sprejem v ansambel, kot so to naznanili na tiskovni konferenci v Vzhodnem Berlinu. Takrat so igralca vzhodnoberlinske oblasti še zasliševale o vzroku njegovega pobega.

Založbi Valecchi in Einaudi pa sta naznanili, da bosta poslali šolskim knjižnicam italijanskih šol v Istri in na Reki svoje mladinske knjige v dar.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu
JUBILEJNA SEZONA 1965-66

Saša Skufca (Po Grimmu)

JANKO IN METKA

OTROSKA SPEVOIGRA V TREH DEJANJH

Kežija: Jožko Lukeš   Scena: Demetrij Cej
Glasba: Viktor Fabiani
Orkester vodi: Oskar Kjuder
Korepetitor: Sergij Radovič

V četrtek, 18. novembra ob 16. uri (Premierski abonma); V soboto, 20. novembra ob 16. uri (Abonma prva ponovitev); V nedeljo, 21. novembra ob 16. uri (Abonma nedeljski popoldanski); V sredo, 24. novembra ob 20. uri (Studentski abonma); V petek, 26. novembra ob 16. uri (Sindikalni abonma); V soboto, 27. novembra ob 16. uri (Abonma za okolico); V nedeljo, 28. novembra ob 16. uri. Ker ima Slovensko gledališče v načrtu mladinsko predstavo v popoldanskih urah, obvešča svoje cenilce, abonente, da kljub normalnemu razporedu predstav lahko z abonentsko izkaznico obiščejo katero koli predstavo »JANKA IN METKA« seveda pod pogojem, da prej telefonsko obvestijo (tel. 734265).

Rezervacija vstopnic za vse predstave na tel. 734265 vsak dan od 11. do 14. ure. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Prosimo cenilce, občinstvo, da dvigne rezervirane vstopnice vsaj petnajst minut pred pričetkom predstav

KAJ JE GROTESKNOST?

Ce si v domačem stanovanju urediš terarij in v njega n. pr. postaviš hrčke, boš kaj kmalu dognal vrsto nesmiselnih gibov, ki jih te živali uganjajo. Poleg tega, da jedo solato, zrnje, lešnike, se venomer sunkovito premikajo, se plazijo čez lesene palčice ali pa plezajo po lestvicah v višino. Njihovo početje je, če ga prenesemo na človeško področje, blazen, grotesken ritual. Zamislite si sobo, v kateri dvojica ali trojica ljudi s srepimi pogledi kroži okoli nastavljenе leste, suka glavo, poskakuje, pada po tleh, pleza po lestvi, pada, se pobira, spet pleza po lestvi. Vendar je posebna dramska varianta — happenings — včasih bolj včasih manj uspešno skušala na odru ustoličiti tudi tako ravnanje. O happeningsih je bilo zadnje čase napisano celo več knjig (n. pr. Fluxus, Pop Art, Nouveau Réalisme, Rowohlt, Hamburg; in Happenings, Dutton & Co., New York.) Kljub temu, da so zgoraj opisane živalske kretnje človeku tuje, pa prenesene na umetniško višino izražajo nekaj človeško resničnega: obseden, pošasten svet »neavtentičnega« človeka, svet človeške spačenosti, brezizhodnosti, obupa.

Tako je groteskno umetniška in filozofska kategorija, ki je globoko zasidrana v človeku — in še posebej v modernem človeku. Zakaj moderni človek je morda manj avtentičen kot človek kdajkoli prej. Mašinizacija sveta ni samo človeški eliksir, temveč more biti tudi slaba vest človeštva. Naj se za njo skriva še toliko pozitivnih dejstev, pravzaprav uničuje osnovno bistvo sveta: njegovo prirodnost in nravnost. Tu ne bi hoteli klicati »nazaj k naravi«, (negroteskne idile so danes nesrešne) temveč bi hoteli opozoriti le na to, da stroj v vedno večji meri uničuje prirodu, sredi katere človek šele polno zaživi. Človek brez priro-

de je le še mehanična lutka, grozoten gumb v še bolj grozotnem mehanizmu.

Danes smo na tisti stopnji razvoja, ko bi že bilo potreba zaščititi prirodu, da bo sploh človek lahko obstal. Zakaj če se nič ne ukrene, bo kmalu vedno manj plodne zemlje, vedno manj zelenja, pač pa bo povsod kraljeval železobetonski spačeni nečlovek. Različni totalitarizmi (poznam tudi totalitarizem tehnike, ki začenja gospodovati v najbolj razvitih zapadnih državah) se že danes v hudi meri poganjajo čez svet. Vendar ne bi bil črnogled. Jaz verujem v »božjo voljo«, to je v naravno, popolnoma spontano rešitev sedanje krize. Zakaj ko bo nezdrava situacija prirasla do absurda, se bo zgodilo tisto, kar hoče izraziti tudi sodobna umetnost: bolni človek se bo znašel v eksistencialni krizi. Da se reši smrti, mu bo ostala edino možnost, da spet ozdravi. Nisem črnogled v končni perspektivi in verujem, da je človek tolikšna vrednota, da bo res ozdravel. Pač pa sem črnogled, ko gledam človeško sedanost. Ta sedanost me plaši; zdi se mi, da je taka, da človeka na mah povozi, samo če za hip pozabi, kje je.

V sodobnih umetniških groteskah se sproščajo velike energije. Sodobna groteska kliče h katarzi, se bori, čeprav netendenčno, da bi človek ozdravel. Morda se bo le zgodilo, da bo nastopil svetel rojstni dan, ne tak, kot ga je naslikal Chagall in v katerem ima ženin groteskno zveržen vrat in leti preko neveste po zraku, za šopkom, ki prav tako plava v zraku. Morda bo prišel trenutek, ko bo groteska izgubila svojo mračno eksistencialno funkcijo in zopet postala dekoracija, kot je bila v davnih časih.

K O N E C   Lev Detela

GOSPODARSTVO

Napredek Evropskega skupnega trga

Kljub obstrukcionistični politiki generala De Gaulla kažejo statistike Evropskega skupnega trga, ki so bile objavljene te dni, da je imela poljedelska politika Skupnega trga velik uspeh. Obseg trgovine s poljedelskimi pridelki med šestimi državami Skupnega trga je od leta 1958 do leta 1964 zelo narastel. Njegova vrednost je narastla od ene milijarde 200 milijonov dolarjev na dve milijardi 800 milijonov dolarjev.

Povečala se je zlasti trgovina s pridelki na tistih sektorjih, kjer so uvedli norme, kot na primer za žita, svinjsko meso in perutnino, sočivje, sadje, jajca in vino. Trgovina med šestimi državami s temi pridelki se je povečala od ene milijarde dolarjev v letu 1962 na skoro poldrugo milijardo v letu 1964. Največ je uvažala med njimi Za-

AZBESTNO ŽVEPLO ZA SODE

Nekaplajoče azbestno žveplo za sode je bilo v trgovini v dveh oblikah: ali žveplo na azbestnih trakcih ali v koleščkih. Srednja Evropa z našimi kraji vred je rabila žveplene trakce, vinogradniki v notranjosti Italije pa so rabili samo koleščka, ker trakcev niso poznali.

Za naše kraje je izdelovala žveplene trakce neka tovarna v Bocnu na Južnem Tirolskem. Ker pa lastnik več zasluži s plastičnimi predmeti, je tovarno preuredil za te in opustil izdelavo žvepljenih trakcev. Ker ni v Italiji nobene druge take tovarne, se žvepleni trakci zelo težko dobijo in jih sploh ne bo mogoče več najti, če se razmere ne spremenijo. V Srednji Evropi sicer izdelujejo žveplene trakce, a Italija ne dovoli uvoza, ker ima sama preveč žvepla. — Zato se moramo zaenkrat navaditi na azbestna žveplena kolesca.

Kaplajočih žvepljenih trakcev je seveda na razpolago poljubna količina.

Krmljenje od dežja spranega sena

Obilni dež je v letošnjih poletnih mesecih zelo škodil pri spravljanju krme, pri košnji. Škoda je bila na količini in kakovosti. Pridelke je bil manjši in kakovostno slabši.

Najbolj pa škoduje dež, ki pada po pokošenem in napol osušenem senu, ki bi potrebovalo še samo kakšno uro sonca, da bi bilo godno za spravitev v senike. Zato pa kaže v nestalnem vremenu vedno odpeljati seno domov napol suho in ga potem na seniku potrositi s soljo, da ga obvarujemo pred plesnjenjem in prevelikim samougretjem, zaradi katerega včasih tudi izbruhne požar. Sol, bodisi živinska ali kuhinjska, je najboljša konzervacijsko sredstvo za nedovolj suho krmo, v kateri se tudi razvije koristno kipenje. Vsak kubični meter (m^3), kateremu odgovarja okoli 90 kg sena, posolimo navadno s pol do enega kg soli. Večjo količino uporabimo za manj suho krmo.

Če dežuje na ovelo ali že na pol suho pokošeno travo, izpere voda zelo mnogo hranilnih snovi in izguba lahko presega

hodna Nemčija, ki je kupila od drugih petih držav Skupnega trga v letu 1964 pridelkov za eno milijardo 300 milijonov dolarjev. Leta 1958 jih je kupila precej manj, za 636 milijonov dolarjev.

Te dni je dala Francija poluradno razumeti, da bo po predsedniških volitvah v decembru pripravljena nadaljevati pogajanja o Skupnem trgu.

BELA TELETINA

Smo že pisali, kako redijo teleta, ki naj dajo belo meso in kako jih koljejo, da meso ni rdeče in da odteče vsa kri. Pisali smo, da se s tako rejo pečajo tako v Italiji kot v Jugoslaviji, dočim zavzema v Italiji in v Jugoslaviji taka reja le majhen obseg, jo gojijo na veliko v mnogih drugih državah, zlasti v Nemčiji in na Holandskem.

PRIJAVA VINSKEGA PRIDELKA IN ZALOG

Na užitninski ali pa na občinski urad bo potrebno prijaviti letošnji pridelek vina in morebitne zaloge (ostanke) iz prejšnjih let. Za prijavo so na razpolago posebne prijavnice: za letošnji pridelek prijavnica A, za zaloge pa prijavnica B.

Šenici več dušika

Kot vsaka rastlina potrebuje tudi pšenica za zadovoljivo rast vse tri najvažnejše snovi: dušik, fosfor in kalij, a najbolj je hvaležna za sorazmerno zelo visoke količine dušika. Mnogi pridelovalci gnojijo pšenici z 10 stoti dušičnatih gnojil, — n. pr. solitra — na 1 ha ali pa tudi z več, tako da pride na ha njive s pšenico tudi več kot 200 kg čistega dušika. So pa to tudi skrajne meje, ker se večje količine ne izplačajo več: to pomeni, da večjemu strošku za

GOSPODARSKI ZASTOJ GORICE

Dejanske okoliščine in tudi brezbriznost osrednjih oblasti so krive, da bo Gorica po svoji gospodarski pomembnosti kmalu na zadnjem mestu v vsej deželi. Poleti je že kazalo, da si bo goriško gospodarstvo nekoliko opomoglo z mednarodnimi prevozi živine. Ko je izbruhnila goveja slinavka in je bil Prosek prepovedan kot vmesno postajališče za prevoz živine iz vzhodnih držav, je postala goriška železniška postaja središče za mednarodni tranzitni promet z živino in tudi za drugi tovor. Kot taka se je postaja dobro izkazala. Zaživele so vsaj začasno tudi razne druge gospodarske dejavnosti, kot na primer preskrba s krmo, zaposlitev delavnih in uradniških moči, pripravljanje novih privozov do vagonov in hlevskih ter skladiščnih prostorov.

Goriška trgovinska zbornica je že dosegla za goriško postajo obljubo, da bo vključena v mednarodni prevozní tovorni promet. Sredi novembra bi se morala ta obljuba rimskih oblasti uresničiti.

Prišlo pa je drugače. Tržaško železniško ravnateljstvo je predlagalo v Rim, naj se zadevno dovoljenje odloži, ker da nima na razpolago dovolj izvežbanega osebja, da bi se načrt uresničil in tudi da naprave na goriški postaji niso dovolj ustrezne.

Bržkone pa odločajo drugi, skrivni razlogi. Zato sta poslala predsednik goriške trgovinske zbornice in goriški župan ostra protesta na prometno ministrstvo.

dušičnato gnojilo ne odgovarja vrednost zvečanega pridelka, zrnja.

Pri nas se ni treba bati, da bi naš kmetovalec raztrosil preveč dušičnatih gnojil, ker so ta sorazmerno draga, zlasti ker mora kmetovalec strošek za gnojila kriti sam. Nekoliko pa bi pri pšenici le kazalo zvišati izdatek za dušik. — Vsekakor lahko računamo, da se gotovo izplačajo srednje količine dušika, to je 100 do 150 kg čistega dušika na 1 ha. Ta količina pomeni, da bi morali pognojiti en ha pšenice s 6 do 10 stoti apnenega solitra (nitrato di calcio), ki vsebuje 15% dušika. Na ar (= 100 m^2 površine) bi prišlo 6 do 10 kg apnenega solitra, na furlansko njivo (= 3660 m^2) pa 2 do 4 stote. Če ne bi mogli dobiti apnenega solitra, pač pa druga dušičnata gnojila, moramo voditi račun o odstotkih dušika v njih. Če hočemo gnojiti z dušikom tudi pod list (= vrhnje gnojenje), lahko gnojimo z delom gnojila ob setvi (pravilno teden prej), z drugim delom pa v dveh obdobjih v dobi od Božiča do konca februarja.

Kdor pa ima na razpolago sestavljena gnojila in apneni dušik, naj gnoji z vso količino sestavljenega gnojila ob setvi, z apnenim dušikom pa do konca februarja, kot v prejšnjem primeru.

Poletje sv. Martina je najprimernejša doba za pšenično setev

V BATERIJAH VZREJENI PISCANCI-POHANCI

imajo trenutno zelo slabe cene, ki v mnogih pokrajinah (Marke) komaj presežejo 200 lir za kg žive teže. — Z odhodom letoviščarjev se je pač potrošnja pohanev zelo skrčila in cene so padle.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Il Popolo di Trieste, glasilo tržaških fašistov, je bilo zelo zadovoljno, da se Italija in Jugoslavija zblížujeta.

»Prisrčen in popoln sporazum naj bi združil obe jadranski državi v trdno zvezo, da bosta korakali druga poleg druge proti bočnosti, ki naj jima prinese skupno blagostanje in skupno srečo,« — je med drugim pisalo omenjeno glasilo.

List Era Nuova je pa pisal, kako so se na deželi nekateri ljudje jezili, da je med

182. Dr. E. BESEDNJAK

Italijo in Jugoslavijo prišlo do sporazuma. »Ne,« je vzkliknil pisec — »temi tukaj ne bo miru, dokler jih ne poženemo na Sicilijo.«

O teh slovenskih ljudeh je trdil, da so vpisani v Ščekova izobraževalna društva. Na en mah torej kar štiri ovadbe fašistovski javnosti: 1. ovadeno je slovensko ljudstvo; 2. ovaden je poslanec Šček; 3. ovadena slovenska izobraževalna društva; 4. ovadeni slovenski časniki.

Višek pa je dosegel list Il Giornale di Udine, ki je 30. januarja 1924 napisal za nas sledeče: »Za tako pisanje ne zadostuje več pero, temveč samo palica.«

K temu je prišlo še to, da je bivši prefekt Pisenti ohranil svoj položaj, to se pravi odstopil je sicer kot prefekt, vendar ostal še nadalje tajnik fašistovske stranke. To se

pravi, da je njegova oblast ostala nezmanjšana.

NAPAD NA DR. BITEŽNIKA

Zgornja ljubezniva grožnja je prišla na naš naslov iz Vidma. Še preden je bila stavljena in dotiskana, so jo skušali praktično izvajati, in sicer na dr. Josipu Bitežniku.

V torek 29. januarja okrog 11. ure zvečer sta prišla dva boljše oblečena gospoda pred stanovanje dr. Bitežnika, ki je bilo v pritličju, in sta trkala na okno. Dr. Bitežnik je bil že legel k počitku, zato je na večkratno trkanje odprla okno njegova žena, ki je bila še pokonci.

Pozna obiskovalca sta vprašala italijanski, če stanuje tam dr. Bitežnik. Gospa je pritrdila. Nato sta gospoda precej osorno zahtevala, naj pride njen mož ven, ker mu morata izročiti važne listine nekega urada. Gospa ju je opozorila, da ob takih urah ni čas za obiske, nakar sta se oddaljila.

Ko je drugo jutro dr. Bitežnik okrog 8.30 šel v urad, je opazil dva gospoda, ki sta se, ko sta ga ugledala, takoj urno obrnila za njim. Pospešil je nekoliko korak, a ko je opazil, da mu neznanca naglo sledita, se je ustavil in vprašal: »Kaj želita, zakaj mi sledita?«

Še preden je izgovoril te besede, je dobil od enega z oboroženo roko močan sunek v obraz, da je začel krvaveti. Koj nato sta ga začela napadala obdelovati po glavi in hrbtu.

Dr. Bitežnik, ki ni imel pri sebi drugega kakor štiri knjige, se je branil, kolikor se je dalo, toda ubraniti se ju ni mogel. Šele ljudje, ki so zaradi šuma in hrupa prihiteli, so povzročili, da sta nasilneža zbežala proti mestu. Poznal ju ni nihče.

Dr. Bitežnik, ki je bil sicer močno krvav, a brez težjih poškodb, je stopil najprej k zdravniku. Od tam je odšel h komisarju Diazu, kateremu je javil surovi, civiliziranih ljudi nevredni napad. Diaz mu je rekel, naj vso zadevo pisмено javi oblastem.

ORGANIZIRANA GONJA

Na Goriško stražo in vse one, ki so bili z njo v zvezi, so imeli takrat neukrotljivo jezo. Naš neizprosni boj, ki smo ga vodili za pravice slovenskega ljudstva, je mnoge silno pekel.

Zato so započeli proti nam organizirano gonjo. Na eni strani so nas obrekovali kot protidržavne veleizdajalce, na drugi strani pa so nas hoteli z nasilstvi ukloniti, da bi molčali. Prepričani pa smo bili, da neodkritosrčnost in surova sila nista rodili še nikoli nič dobrega, zdravega in plemenitega.

(Dalje)

ZAGONETNI PISATELJ

Do danes še ni ugotovljeno, kdo se skriva pod pisateljskim imenom B. Traven. Izdal je že dolgo vrsto knjig, ki po večini zajemajo snov iz življenja eksotičnih narodov in so dosegle velik uspeh na svetovnem knjižnem trgu. Precej jih je prevedenih tudi v slovenščino.

Založniki se nikoli ne pogajajo naravnost s pisateljem, marveč le preko posrednikov. Zato nihče ne ve, kdo je pravzaprav ta Traven. O njem so že pisali celo doktorske teze. Ime Traven je pa še vedno skrivnost.

»Dober večer, miss Vandeleur,« je pozdravil Florizel. »Zdite se mi potrta... Mr. Rolles, kaj ne? Upam, mr. Rolles, da vam je vaš študij Gaboriauja koristil.«

Mladi duhovnik je bil preveč slabe volje, da bi se bil spuščal v razgovor. Le na hitro se je priklonil in si naprej grizel ustnice.

»Kakšni dobri zvezdi se imam zahvaliti za čast, da me je Vaše visočanstvo obiskalo?« je vprašal mr. Vandeleur.

»Prišel sem, da bi se pogovoril z vami o neki zadevi...« je odgovoril princ. »In ko se bova pogovorila, bom prosil mr. Rollesa, da bi bil tako prijazen in me pospremil na sprehod. Mr. Rolles,« je strogo dodal, »dovolite, da vas spomnim, da še vedno stojim.«

Duhovnik je zamrmral nekaj besed opravičila. Nato je princ sedel na stol pri mizi, izročil klobuk mr. Vandeleuru, palico mr. Rollesu, in medtem, ko ju je pustil, da sta stala tam s klobukom in palico v rokah, je govoril:

»Prišel sem, da bi se pogovoril o nekih zadevah, a tudi če bi bil prišel samo za kratek čas, bi ne mogel biti bolj nezadovoljen z vašim sprejemom. Vi, gospod,« se je obrnil k mr. Rollesu, »ste bili nevljudni z vašim višjim; vi, Vandeleur, ste me sicer sprejeli s prijaznim nasmeškom, a veste, da nimate popolnoma čiste vesti. Nočem, da me prekinjate!« je odločno vzkliknil. »Prišel sem, da bi govoril, in ne, da bi poslušal, in zahtevam, da me poslušate spoštljivo in da me točno ubogate. Vaša hčerka se bo v najkrajšem možnem času poročila na veleposlaništvu z mojim prijateljem Francisom Scrymgeourjem, priznanim sinom vašega brata. Hvaležen vam bom, če ji boste dali za doto najmanj deset tisoč funtov šterlingov. Kar pa zadeva vas, mr. Rolles, vam svetujem, da se pridružite poslanstvu, ki bo odšlo v Siam in katero zaupam vaši skrbi. In zdaj mi recite, ali nameravate sprejeti te pogoje ali ne?«

»Mi bo Vaše visočanstvo oprostilo, če vam spoštljivo nekaj izjavim?«

»Recite.«

»Vaše Visočanstvo je imenovalo mr. Scrymgeourja svojega prijatelja. Če bi bil vedel, da uživa tako čast, bi bil ravnal z njim s primernim spoštovanjem.«

»Zviti ste, a mene ne boste pretentali. Zdaj veste, kakšni so moji ukazi. Tudi če bi tistega gospoda ne bil prej poznal, bi ne bili nič manj odločni.«

■ 40 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

»Vaše Visočanstvo si tolmači moje namene s svojo navadno bistroumnostjo. Samo eno besedo. Zal sem prijavil mr. Scrymgeourja zaradi tatvine in policija ga že išče. Naj vztrajam pri tej prijavi ali naj jo prekličem?«

»Storite, kakor se vam zdi. To vprašanje bo rešeno med vašo vestjo in zakonom te države. Zdaj pa mi podajte moj klobuk, in vi, mr. Rolles, mojo palico in me pospremite. Miss Vandeleur, želim vam lahko noč.« Obrnil se je k diktatorju. »Vaš molk bom smatral za popoln pristanek.«

»Če ne bom mogel drugače, se bom podvrgel, vendar opozarjam Vašo Visokost, da zadeva ne bo šla tako lahko.«

»Stari ste, Vandeleur, toda leta prinesejo hudobnejem nesrečo. Vaša starost je bolj lahkomišelnost kot drugih mladost. Pazite, da me ne boste izzvali, ali pa bom strožje nastopil, kakor si mislite; To je prvič, da sem prekrizal kak vaš načrt. Pazite, da bo to tudi zadnjič, Vandeleur.«

Pri teh besedah je pomignil duhovniku, naj mu sledi, nakar je odšel iz salona in se usmeril k vrtnim vratom. Diktator je šel za njim s svečo v roki in pri vratih je spet odpahnil in odklenil zapletene naprave, ki so varovale njegovo bivališče.

Princ se je na pragu ozrl nazaj.

»Vaše hčerke ni tukaj,« je rekel. »Lahko vam torej zagotovim, da sem dobro razumel vaše grožnje. Toda varujte se, samo dvignite roko, pa boste priklicali nase takojšnji in neizogibni propad.«

Oni ni odgovoril. Toda ko se je princ spet obrnil, je zagrozil za njim s stisnjenimi pestmi, s kretljivo divjega besa. Takoj nato je skrivajoč se stekel do najbližjega postajališča fijakarjev.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Tehnični rezultati „Borovega“ športnega tedna

TEK CEZ DRN IN STRN

Petnajst tekačev se je z veliko vneto vrglo v boj po lepo speljani progi v Velikem Repnu. Vse-skozi je vodil Curman, v zadnjih 200 m pa sta ga Svab in Košuta prehitela; zmagal je Dušan Svab. Glavni favorit Sancin je bil šele četrti.

Vrstni red: 1. SVAB (Cankar), 2. Košuta A. (Cankar) in 3. Curman (Breg).

TROBOJ NARASČAJNIKOV

Tudi letos so najmlajši prišli do izraza v troboju, ki je obsegal skok v višino, skok v daljavo in met žoge na cilj. V tekmi mlajših naraščajnikov (1953-1955) pa je bil prvi Milič Ljubo.

Vrstni red: Mlajši naraščajniki: 1. Pertot (Gruden), 2. Košuta E. (Cankar) in 3. Milič M. (Kras). Starejši naraščajniki: 1. Milič L. (Kras), 2. Budiu (Kras) in Jerebica (Skamperle).

TEKMOVANJE MOTORJEV

Od 15 tekmovalcev so samo trije prispeli na cilj, ker večina ni mogla izpeljati precej težke naloge. Najboljši je bil član »Jadrana« Janko Ban, ki je prevozil v 55"21" progo od stadiona »Prvi maj« preko Lonjerja, Katinare, Ključa, Boršta, Jezera in nazaj.

Vrstni red: 1. Ban (Jadran), 2. Drašič F. (Skamperle) in 3. Svab G. (Skamperle).

TEKMOVANJE AVTOMOBILOV

Tekmovanja se je udeležilo 36 posadk, ki so morale reševati številne težke naloge ter v določenem času prevoziti pot, ki je vodila s stadiona preko Kolonje, Konkonela, Banov, Opčin, Repna, Fernetičev, Trebč, Padrič, Bazovice in Lonjerja do stadiona. Zmagalo je »A« moštvo PD Skamperle, ki je doseglo 6230 točk v postavi Franko Drašič, Anton Dougan in Mariza Drašič.

Vrstni red: 1. SKAMPERLE »A« (Drašič F., Dougan in Drašič M.), 2. JADRAN »C« (Svetina, Magajna in Trampuž) in 3. SKAMPERLE »O« (Plesničar, Dougan J. in Mohorčič).

KONČNA LESTVICA DRUŠTEV

1. PD Skamperle (Sv. Ivan)	258	točk
2. PD Cankar (Sv. Jakob)	197,5	"
3. PD Barkovlje	135	"
4. PD Gruden (Nabrežina)	104,5	"
5. SD Breg (Dolina)	94	"
6. PD Opčine	91	"
7. SK Kras (Zgonik)	59,5	"
8. AK Jadran	56	"
9. Rocol	40	"
10. Dom Rojan	36	"
11. Galeb (Trst) SPDT	22	"
13. Zarja (Bazovica)	13	"
14. Repen RMV		"
NK Primorje	12	"
17. Rojan	3	"
18. Dom Gorica	1,5	"

PLANINSKO-ORIENTACIJSKI POHOD

Pohod je zahteval od udeležencev precej napora in tudi pot je bila dolga. 113 tekmovalcev je moralo v 4 urah prehoditi 16 km dolgo pot od Opčin do M. Volnika ter rešiti 19 nalog. Zmagala je postava tabornikov RMV, ki so je sestavljali: Pupil, Lipovec, Hrovatin, Renko, Brus in Strajn, pred Barkovljami in Nabrežino.

Lestvica: 1. RMV, 2. BARKOVLJE in 3. GRUDEN.

MED DVEMA OGNJEMA

V moški konkurenci je nastopilo deset ekip in najboljšo so se odrezali fantje iz Zgonika. »A« moštvo PD Kras je povrsti porazilo ekipo Can-

karja, »B« moštva Skamperla, Opčine in v finalu »B« ekipo Krasa. V ženski konkurenci pa so se izkazale igravke »A« ekipe Brega, ki so premagale »B« in »C« ekipo Skamperla ter v finalu ekipo Cankarja.

Lestvica - Fantje: 1. KRAS »A«, 2. KRAS »B« in 3. GRUDEN. Dekleta: 1. BREG, 2. CANKAR in 3. SKAMPERLE.

NAMIZNI TENIS

Tudi v tej športni panogi so se odvijali hudi boji za vsako točko, čeprav so manjkali številni odlični igralci.

Med člani je zmagal Adrijan Tavčar, član rojanskega Doma. Tavčar je po vrsti porazil naslednje igravce: A. Pertota (2-0), Maveria (2-0), Skrka (2-0), B. Miliča (2-0), M. Tavčarja (2-1) ter v finalu Eda Boleja z izidom 3-1 (21-15, 22-20, 21-23 in 22-20).

Med mladinci sta se uvrstila v finale Matjaž Bidovec ter ponovno Edi Bole, ki pa se ni udeležil odločilne tekme. Bidovec je porazil naslednje igravce: Bandija (2-0), Caharijo (2-1), Radoviča (2-1) in Emila Boleja (2-0).

V ženski konkurenci pa sta se srečali v finalu Neda Mijot (Skamperle) ter Norči Zavadlav (Galeb). Mijotova, ki je prej porazila A. Hmeljakovo, Kendo in Svabovo, je premagala tudi Zavadlavovo, čeprav s tesnim 2-1 (21-16, 19-21 in 21-19).

Vrstni red - Moški: 1. A. Tavčar (Dom), 2. E. Lole (Opčine) in 3. Posega (Skamperle); mladinci: 1. Bidovec (Galeb), 2. E. Bole (Opčine) in 3. Milič B. (Kras); ženske: 1. Mijot (Skamperle), 2. Zavadlav (Galeb) in 3. Svab (Skamperle).

NOGOMET

Letošnjega nogometnega tekmovanja se je udeležilo kar šest enajstoric, razdeljenih v dve skupini. V prvi je zmagalo Primorje, ki je porazilo Skamperle s 3-1 in bazoviško Zarjo s 5-3. V drugi skupini je bil najboljši Breg, zmagovavec tako nad Repnom (2-1) kot nad Cankarjem (4-1). V finale so se tako uvrstili Prosečani ekipe Primorje ter igralci Brega. Repen je v srečanju za tretje mesto porazil bazoviško Zarjo (2-1). V finalni tekmi je zmagala enajstotnica Primorje s tesnim 3-2; nastopila je v naslednji postavi: Furlan E., Pertot B., Starc E., Segina D., Husu B., Čuk M., Bukavec M., Milič B., Frassinelli S., Bukavec V. in Rebula J.

Lestvica: 1. PRIMORJE, 2. BREG in 3. REPEN.

KOSARKA

Najboljši košarkarski ekipi sta bili Skamperle in Cankar. Svetoivančani so brez težav prišli v finale; porazili so najprej Galeba (56-43) ter nato dobili brez boja tekmo z Jadrantom. Šentjakobčani pa so najprej zmagali tekmo z rojanskim Domom (57-34) ter nato so se morali zelo potruditi, da pridejo do zmage z opensko ekipo (43-42!). V tekmi za tretje mesto je Jadran z lahkoto odpravil Opčine (41-29) po zaslugi dobrega Gergoleta (27 košev).

Finalno srečanje med PD Skamperle in PD Cankar je bilo razburljivo, ker sta bili moštvi precej izenačeni. Svetoivančani so bolj homogeno moštvo in ima precej dobrih igravcev (odlikuje se posebno Plesničar), medtem ko je glavni stebel Cankarja Lakovič. Prvi polčas se je končal z izidom 23-22 v korist Skamperla; v drugem polčasu so se plavi razživel in so v izredni igri končno zmagali z izidom 58-54.

Skamperle je nastopil v naslednji postavi: Plesničar (23), Drašič (3), Rudež (8), Orel (9), Furlarič, Košuta D. (13), Sirk (2) in Majcen.

Najboljši igravec tekmovanja je bil Branko Lakovič, ki je skupno v treh tekmah zabil 84 košev.

Končni vrstni red: 1. SKAMPERLE, 2. CANKAR in 3. JADRAN.

STRELJANJE

Strelsko tekmovanje je letos privabilo pred tarče rekordno število fantov in deklet. Kar dva večera so v dvorani odmevali strelji. Med moškimi je prvo mesto zasedel Ugo Ferluga iz Opčin s 83 točkami. Drugi je bil Kovačič in tretji Ambrozet.

Med ženskami sta članici PD Cankar osvojili obe prvi mesti (1. Vojka Lovrenčič in 2. Anica Mikuluš).

Vrstni red - Moški: 1. Ferluga (Opčine), 2. Kovačič (Skamperle) in 3. Ambrozet (Gruden); ženske: 1. Lovrenčič (Cankar), 2. Mikuluš (Cankar) in 3. Pilat (Skamperle).

ODBOJKA

Tudi v tej disciplini so bili najboljši igralci PD Skamperle in PD Cankar. Svetoivančani so porazili tako ekipo Opčin (15-6 in 15-10) kot moštvo PD Barkovlje (15-9 in 15-12). Cankar, sestavljen s kupco odličnih tolkačev, je premagal tako »B« ekipo Barkovelj kot moštvo Jadrana. V tekmi za tretje mesto so Barkovljani izbojevali prepričljivo zmago z 2-0 (15-10 in 15-11). Finalna tekma je bila

POKALI IN DIPLOME

Pokal SKGZ za najboljše tehnične izide: PD SKAMPERLE

Pokal SPZ za najštevilnejšo udeležbo: SD BREG

Pokal Primorskega dnevnika za najboljše moške izide: PD CANKAR

Pokal MI za najboljše ženske izide: PD SKAMPERLE

Pokal Bora za najboljše mladinske izide: SD BREG

Pokal občine Zgonik za najboljše uspehe v odbojki: PD SKAMPERLE

Pokal občine Dolina za najboljše uspehe v atletiki: PD SKAMPERLE

Pokal J. E. Kreka za najboljše uspehe v namiznem tenisu: PD SKAMPERLE

Pokal občine Devin-Nabrežina za najboljše uspehe v plavanju: PD GRUDEN

Pokal PD Skamperle za najboljše uspehe v igri med dvema o.: SK KRAS

Pokal Bora za prvo mesto v nogometu: NK PRIMORJE

Pokal SPDT za najboljše društvo v planinskem pohodu: ROD MODREGA VALA

Pokal Zorka Jelinčiča za prvo ekipo v planinskem pohodu: ROD MODREGA VALA

Plaketa občine Repentabor za najboljše okoliško društvo: PD GRUDEN

Diplome so prijela naslednja društva: PD SKAMPERLE 34, PD CANKAR 27, PD BARKOVLJE 18, PD OPCINE 13, PD GRUDEN 11, SK KRAS 8, SD BREG 7, RCOL 6, JADRAN 6, DOM ROJAN 5, SPDT 3, REPEN 2, GALEB 2, ZARJA 1, PRIMORJE 1 in RMV 1.

zelo napeta. Tolkači od sv. Jakoba so prišli do izraza, čeprav so bili plavi od sv. Ivana odlični v obrambi. Zmagali so favoriti PD Cankar s tesnim 3-2 (15-12, 15-17, 15-9, 5-15 in 15-12). Nastopili so v naslednji postavi: Vitez F., Lakovič B., Veljak S., Veljak W., Veljak K., Gombač B., Košuta B., Skrinjar R. in Pertot S.

V ženski konkurenci je prišla do izraza premoč igravk sv. Ivana. »A« ekipa PD Skamperle je premagala tako Dom Rojan kot Cankar, »B« ekipa od sv. Ivana pa je porazila Breg in Galeb. Finalna tekma je bila tako med »A« in »B« ekipo PD Skamperle in seveda končna zmaga ni mogla zbežati prvi ekipi, ki so jo sestavljale: N. Svab, N. Mijot, K. Nibrandt, P. Hmeljak, R. Prelec, L. Bartej in M. Kravos. Končni izid je bil 3-1.

Lestvica - Moški: 1. CANKAR, 2. SKAMPERLE in 3. BARKOVLJE; ženske: 1. SKAMPERLE »A«, 2. SKAMPERLE »B« in 3. CANKAR.

Športniki so tekmovali tudi za literarni, slikarski in fotografski natečaj. Prvo mesto v literarnem natečaju je dosegla članica SPDT Danijela Nedoh s spisom »Kamniti cvet«; Nedohova si je osvojila tudi tretje mesto s spisom »Tri planike«. Drugo mesto je dosegel Marko Kravos (Skamperle) s spisom »Reka«.

V slikarskem natečaju niso podelili prvih dveh mest, medtem ko si je Tončka Kolarič (Skamperle) osvojila tretje mesto z delom »Nogometna tekma«.

V fotografskem natečaju je zmagal Vojko Cesar (Rocol) s sliko »Naskok na rekord«. Mario Magajna (Cankar) je dosegel tako drugo kot tretje mesto s slikama »Sarabanda« in »Sedaj bo«.

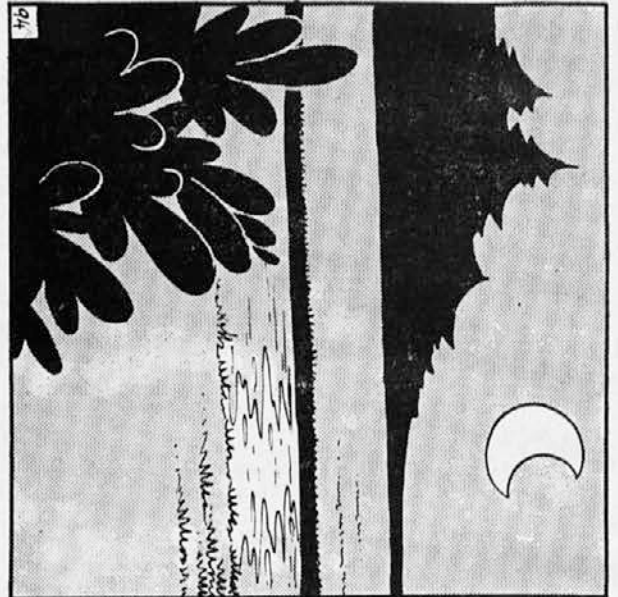
D. Tavčar

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

17

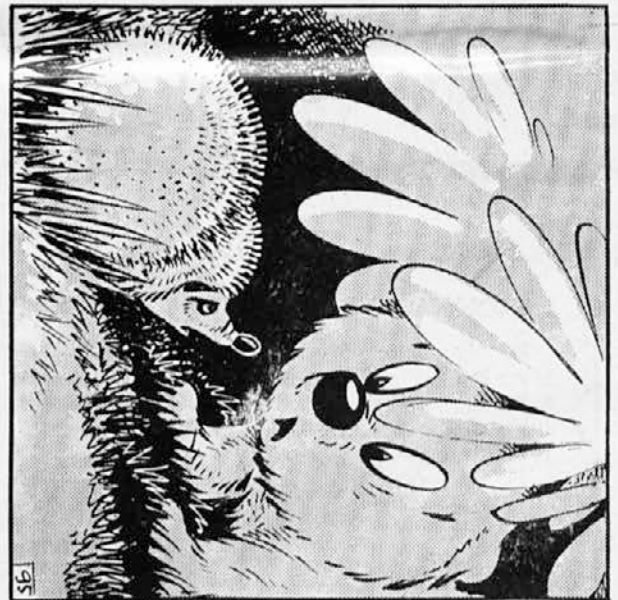
piše in riše
Miki Muster

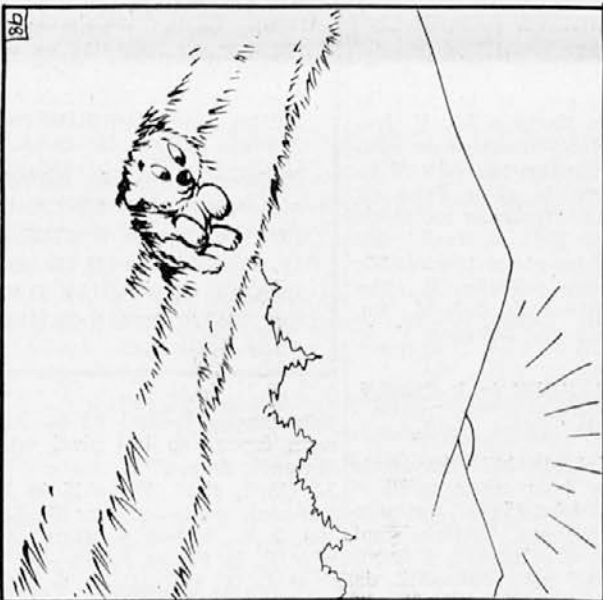
94. Okoli njega pa je kipele življenje. Od potoka sem je bilo slišati zabji zbor, ki je regljal kot za stavo, travnik pa se je kar tresel od rezkega igranja malih godcev, ki so pod noč prilezli iz svojih luknji. Medvedek je skrit pod grmom prisluskoval skrivnostnim glasovom in trepetal od strahu. Nenadoma je njegovo uho ujelo čuden šum.

97. Dirjal je preko travnikov, oblitih z blede mesečino in se ustavil ob robu gozda, ki je vstal pred njim temen in strašen v svoji veličini. Naprej si ni upal, ker ga je bilo strah teme, nazaj pa tudi ne, tam je bila pihajoča zver. Iskal je skrivališča in ko je našel star panj, se je zavlekel pod njegove korenine in tam trepetaje čakal jutra.

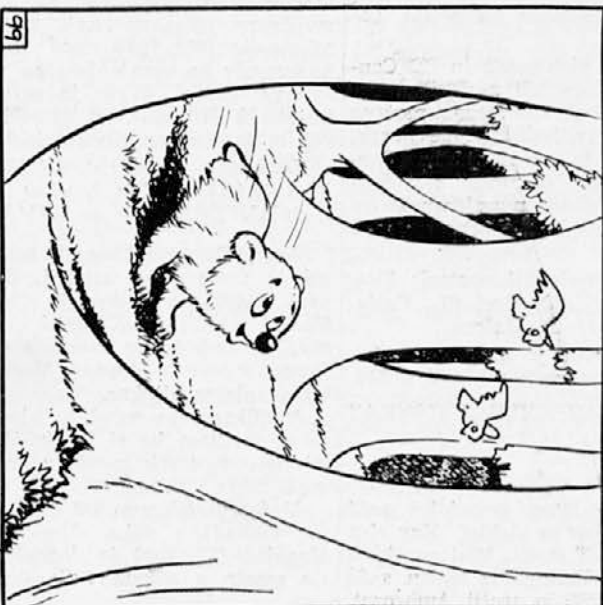
95. Nedaleč od njegovega skrivališča se je premaknilo grmovje in zaslišal je ostro pihanje. Kritmu je zledenela v žilah. Zaznal je topotanje malih nog in videl, kako je zavalovala trava v mesečini. PIIHH! Zdaj je zapihalo mnogo bliže. Se mangle — trava se je razmaknila in pred njim je stal — jež.

98. Ko je prva jutranja zarja razsvetlila polje, se je tudi Snežkov strah razblinil in ko je vstalo sonce izza gora ter obsijalo svet s toplimi žarki, je pozabil na težave prečute noči. Zlezel je izpod črnega stora in pretegnili bolete ude. Nato je stekel po rosnih travah in se nekajkrat povajal po njej. To ga je osvežilo in z novimi upi je zdrinjal v gozd.

96. Jež legič se je pravkar podal na svoj večerni sprehod. Stikal je po grmovju za polji in se je Snežka še bolj ustrašil kot ta njega. Kot bi trenil, se je zvil v klobuč in Snežek zdaj res ne bi mogel uganiti, kje je glava in kje rep te čudne živali. O tem tudi ni imel namena ughbat. Skočil je čez bodočo krogljo in jo ucrtl, kar so ga noge nesele.

99. Brezbrizno je tekal med starodavnimi debli in prisluskoval glasovom. Gozd je bil poln pitčlega žvrgolenja. Medvedek je sicer slišal ptice že prej, v živalskem vrstu, toda tu je bilo drugače. Ob njihovi veseli pesmi je tudi njemu pelo sre in razigrano je poskakoval po mehki mahovi preprogi.